PSCSCC MAINS EXAMINATION-2020

GENERAL STUDIES (PAPER-III)

Time Allowed: Three Hours | Maximum Marks: 250

INSTRUCTIONS

Please read the following instructions carefully before attempting questions:

a) All questions are compulsory.

b) Word limit for each question is mentioned with the question. Candidates are instructed to adhere to the specified word limit.

c) Answers must be written in the medium authorised in the Admission Certificate which must be stated clearly on the cover of the answer book. No marks will be given for answers written in a medium other than the one authorised.

d) Each question along with its parts and sub-parts is required to be attempted only in the space specifically allotted to it in the answer book as indicated below:-

Q.1	Pages 1 – 2	Q.6	Pages 11 – 12	Q.11	Pages 21 – 22
Q.2	Pages 3 – 4	Q.7	Pages 13 – 14	Q.12	Pages 23 – 24
Q.3	Pages 5 – 6	Q.8	Pages 15 – 16	Q.13	Pages 25 – 26
Q.4	Pages 7 – 8	Q.9	Pages 17 – 18	Q.14	Pages 27 – 28
Q.5	Pages 9 – 10	Q. 10	Pages 19 – 20	Q.15	Pages 29 – 30
				Q.16	Pages 31 – 32
				Q.17	Pages 33 – 34

e) The space corresponding to any unanswered questions will be marked with a cross.

f) **No extra sheet shall be given.**

****

ਹਦਾਇਤਾਂ

ੳ) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਅ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦਰਸਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸ਼ਬਦ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ।

ੲ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮਾਧਿਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਉਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸ) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਸ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਪ ਭਾਗਾਂ ਸਮੇਤ ਉਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1	ਪੰਨਾ 1-2	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6	ਪੰਨਾ 11-12	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11	ਪੰਨਾ 21-22
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2	ਪੰਨਾ 3-4	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7	ਪੰਨਾ 13-14	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12	ਪੰਨਾ 23-24
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3	ਪੰਨਾ 5-6	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8	ਪੰਨਾ 15-16	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13	ਪੰਨਾ 25-26
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4	ਪੰਨਾ 7-8	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9	ਪੰਨਾ 17-18	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14	ਪੰਨਾ 27-28
ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5	ਪੰਨਾ 9-10	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10	ਪੰਨਾ 19-20	ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15	ਪੰਨਾ 29-30
				ਪ੍ਰਸ਼ਨ 16	ਪੰਨਾ 31-32
				ਪ੍ਰਸ਼ਨ 17	ਪੰਨਾ 33-34

ਹ) ਹੱਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਟੀ (×) ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

ਕ) ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Sleepy Classes IAS
Awakening Toppers

*****

Q.1 Discuss the characteristics of the Indian labour market. What are the reforms that are needed to improve the state of employment in India and what do the four codes on wages, on industrial relations, on occupational health, safety and working conditions and on social security propose in achieving the labour reforms? (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤੀ ਮਜਦੂਰ ਮੰਡੀ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਤਨ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਬੰਧ, ਕਿੱਤਾ ਸਿਹਤ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਕੰਮ ਕਾਜੀ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਡ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਸੇਧ ਦਿੰਦੇ ਹਨ? (200ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.2 "Infrastructure investment is one of the key pillars of sustained economic development". Critically Examine the recommendations of the Task Force on National Infrastructure Pipeline to promote Infrastructure Investment in India. (100 words) (Marks 10)

"ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮ ਥੰਮ੍ਹਾ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈਂ।" ਭਾਰਤੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਧੀ ਲਈ ਕੌਮੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਾਈਪ ਲਾਈਨ ਬਾਰੇ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Q.3 Explain the structure and state of the power sector in India. Present a critical analysis of the government proposal to privatise power distribution companies in the country via the Electricity Amendment Bill 2020 and the Draft Standard Bidding Document for privatisation of Discoms. (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। ਬਿਜਲੀ ਸੋਧ ਬਿਲ 2020 ਅਤੇ ਡਿਸਕੋਮਾ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਵਾਸਤੇ ਡ੍ਰਾਫਟ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਿਡਿੰਗ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਬਿਜਲੀ ਵਿਤਰਣ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਦਾ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.4 Discuss the concepts of network trade and network products. Critically analyse India's performance in the manufacture and trade of network products. Do you think that the Covid-19 crisis has presented India with a unique opportunity to replace China as the manufacturing hub of the world? (200 words) (Marks 15)

ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਨੈੱਟਵਰਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਵਾਸਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕੋਵਿਡ-19 ਸੰਕਟ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਚਿਤਰ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ? (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.5. Critically analyse the suspension of the Insolvency and Bankruptcy Code by the Government of India in wake of the Covid-19 pandemic. (200 words) (Marks 15)

SleepyClasses IAS
Awakening Toppers

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰਦੇ ਇਨਸੋਲਵੈਂਸੀ ਅਤੇ ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਕੋਡ ਨੂੰ ਮੁਅਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.6 Comment on the stance of the Indian Government on the regulation of Cryptocurrencies in India. What are the advantages and disadvantages of Cryptocurrencies in the Indian context? Discuss. (200 words) (Marks 15)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀਜ਼ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹਿਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੁਖ ਬਾਰੇ ਟਿਪਣੀ ਦਿਉ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਪਟੋਕਰੰਸੀਜ਼ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ-ਹਾਣ ਹਨ, ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.7 In the post economic reforms period, the slowdown of agriculture sector of Punjab has impacted and restricted the growth of other sectors of the economy which resulted into marginalization of the state's economy. Examine this statement critically. (200 words) (Marks 15)

ਉਤਰਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖਿਤੇ ਦੇ ਧੀਮਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੁਕਰੇ ਲੱਗ ਗਈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.8 Explain that with Covid's looming impact on the economy, there is an urgent need to increase skill imparting initiatives to hold onto India's Demographic Dividend. (200 words) (Marks 15)

ਕੋਵਿਡ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪਰ ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਸਨਮੁਖ ਭਾਰਤ ਦੇ "ਡੇਮੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਡਿਵੀਡੈਂਡ" ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਹਾਰਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਭਿਆਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜਰੂਰਤ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.9. Discuss the main aspects of the *Atmanirbhar Bharat Abhiyan*. What are the enabling policy reforms and institutions that are needed to make this program a success? Discuss. (200 words) (Marks 15)

ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਦੇ ਮੁਖ ਪੱਖ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਨੀਤੀ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 15)

Q.10 Is the consolidation of Public Sector Banks a viable and sustainable solution to the problem of rising Non-Performing Assets which are likely to get aggravated due to the Covid-19 crisis? Discuss. (100 words) (Marks 10)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾ ਦਾ ਏਕੀਕਰਣ ਕੀ ਨਾਨ ਪਰਫਾਰਮਿੰਗ ਏਸੈਟਸ (NPA) ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਥਿਰ ਹੱਲ ਹੈ? ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। (100 ਸ਼ਬਦ) (ਅੰਕ 10)

Sleepy Classes IAS
Awakening Toppers

Q.11 Do you think that the reforms in Police as a law enforcement agency is one of the bottlenecks in the internal security policy of India. Examine critically. (200 words)

(Marks 15)

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸੁਧਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ? ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.12 Explain the 'Dark Web'. How is it posing challenge to the law enforcement agencies? What are the counter measures that India has taken in response to the cyber terrorism? (200 words)

(Marks 15)

ਡਾਰਕ ਵੈੱਬ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸਨਮੁਖ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਸਾਈਬਰ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੀ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਹਨ? ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.13 Often the causes of violent extremism are categorised into 'push' and 'pull' factors and overlooks the links between 'individual' and 'community' factors. Critically examine the individual and community factors which are useful to understand extremism in India? (200 words)

(Marks 15)

ਹਿੰਸਕ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਕਸਰ 'ਖਿਚ' ਅਤੇ 'ਧੁਕਾਉ' ਵਜੋਂ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਕਾਰਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੜੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤੰਕਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਹਿਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.14 India has been strongly criticising state sponsored cross-border terrorism. With what approaches India has been countering this type of terrorism. Give your opinion especially in context of India's neighbours. (200 words)

(Marks 15)

ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸੀਮਾ ਪਾਰ ਆਤੰਕਵਾਦ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਤੰਕਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿਠਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦਿਉ। (200 ਸ਼ਬਦ)

(ਅੰਕ 15)

Q.15 Consider the following loan (in '000 Rs.) extended by various lending institutions.

ਵਿਭੰਨ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕਰਜ਼ੇ (ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਇਆ ਵਿਚ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰੋ।

Year	Public Sector Banks	Small Finance Corporations	Private Banks
1993-94	233.8	365.3	283.4

Sleepy Classes IAS
Awakening Toppers

1994-95	301.8	484.7	473.8
1995-96	303.2	668.6	402.8
1996-97	365.2	992.8	536.6
1997-98	416.4	1067.4	686.8

(i) Which of the three is the leading lender?

(ii) What percentage of lending is extended by the private sector in the year 1997-98?

(iii) If the total loan extended in the market is Rs. 10,000,000 in the year 1995-96, then what percentage of loan is extended by the sources other than the above mentioned three sources? (Marks 15)

(i) ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਿਣ ਦਾਤਾ ਕੌਣ ਹੈ?

(ii) 1997-98 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਜਾ ਦਿਤਾ?

(iii) ਜੇ 1995-06 ਦੇ ਸਾਲ ਕੁੱਲ 10,000,000/- ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖਤ ਤਿੰਨ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿਤਾ?

(ਅੰਕ 15)

Q.16 Based on the given data, answer the following questions:

ਦਿਤੇ ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਉ:

	Village X	Village Y
Average income (in Rs.)	1750	1860
Standard Deviation of income (in Rs.)	100	81
Number of Employees	600	500

(i) In which Village is the variation in income greater?

(ii) What is the combined standard deviation of the Village X and Village Y put together? (Marks 7+8=15)

ੳ) ਕਿਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਮਦਨ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ (variation) ਵਧੀਕ ਹੈ।

ਅ) ਪਿੰਡ X ਅਤੇ ਪਿੰਡ Y ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੰਬਾਈਨਡ ਸਟੈਂਡਰਡ ਡੇਵੀਏਸ਼ਨ ਕਿੰਨੀ ਹੈ?

Sleepy Classes IAS
Awakening Toppers

Q.17 The following charts depict the distribution of tourists to India from various countries in year 2018 along with their age distribution.

2018 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿਭਿੰਨ ਦੇਸਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਚਾਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

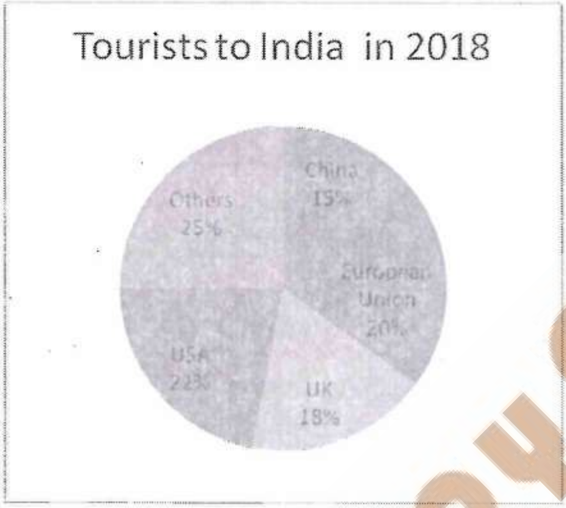

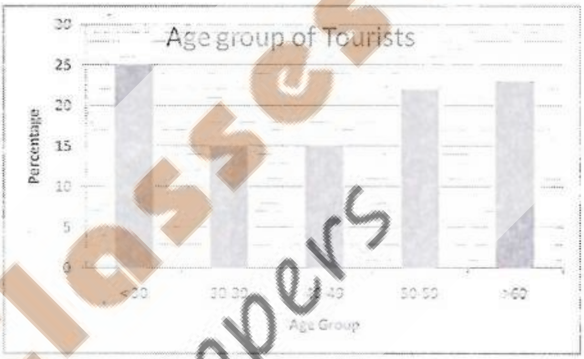

a) If per capita expenditure of tourists of USA, UK and China was Rs. 6000, Rs. 5000 and Rs. 4000 respectively and 6400000 tourists from these counties visited in 2018 then what was total spending of tourists of these countries?

b) If 3200000 tourists that came to Indian in year 2018 were having age greater than 49 years then how many tourists came to India from different regions as shown in pie chart?

c) If 65000 tourists came from China in year 2018 then what number of tourists under different age groups came in that year? (Marks 8+7+5=20)

ੳ) ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਖਰਚਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 6000, 5000 ਅਤੇ 4000 ਸੀ ਅਤੇ 2018 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸਾਂ ਤੋ 6400000 ਯਾਤਰੂ ਆਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਕੁੱਖ ਖਰਚਾ ਕਿੰਨਾ ਸੀ?
ਅ) ਜੇ 2018 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਆਏ 3200000 ਯਾਤਰੂ 49 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਾਈ ਚਾਰਟ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਵਖੋ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋ ਕਿੰਨੇ ਯਾਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਏ।
ੲ) ਜੇ ਸਾਲ 2018 ਵਿਚ ਚੀਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 65000 ਯਾਤਰੀ ਆਏ ਤਾਂ ਵਖੋ ਵੱਖਰੇ ਉਮਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਯਾਤਰੀ ਆਏ।

*****

Sleepy Classes IAS
Awakening Toppers